

Kuusipalo Heli, Raulio Susanna

1.11.2022

Asia: VN/21882/2021

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta Kouluruuan kehittämisohjelma**Lausunnonantajan lausunto**

THL kiittää maa- ja metsätalousministeriötä mahdollisuudesta lausua Kouluruuan kehittämisohjelmasta.

Esitämme seuraavat korjausehdotukset ja täsmennykset luonnoksen teksteihin:

- sivu 6 rivi 68 tukevat -> ohjaavat
- sivu 6 rivi 71 piste puuttuu
- sivu 7 rivi 92 ...täydennetty kasvijuoma
- sivu 7 rivi 93 ...vähintään 60 % rasvaa sisältävä kasvimagariini... tekstissä tulee noudattaa ruokasuositusten sanoitusta eli paputahnan sijaan kasvipohjainen levite/leivänpäällinen
- sivu 7 rivi 98 päivittäisestä **ravinnonsaannista**
- sivu 8 rivi 114-116 poistetaan, koska asia ei ole yhteismitallinen edellisen virkkeen kanssa: Tavoite on linjassa myös kansainvälisen kouluruokakoalition asettaman päämäärän kanssa, jonka mukaan jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus saada terveellinen ja ravitseva ateria koulussa vuoteen 2030 mennessä.
- sivu 10 rivi 202 resursseista vastaavat kunnan päättäjät, tämä tulisi sanoittaa selkeämmin: **Kunnan vastuulla on myös kuntalaisten terveyden edistäminen, jota kouluruokailu on. Kuntalain mukaan "Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla" (410/2015 1 §). Terveyttä edistävä syöminen on osa kestävästä elämäntapaa ja ympäristövastuullisia ratkaisuja, joilla tuotetaan kuntaan kauaskantoisesti elinvoimaa. Hyvä ravitsemus on oleellisen tärkeä perusta lasten ja nuorten terveille kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle.**
- sivu 11 rivi 225 "Koulumaito ja -hedelmätuki on tarkoitettu päivähoitossa, perusopetuksessa ja toisen asteen opetuksessa oleville lapsille ja nuorille."
- sivu 14 rivi 276. **Ruokailun vähimmäisaika (30 minuuttia) on tärkeä myös siksi, että hormonaalisesti välittyvä kylläisyyden tunteen kehittyminen vie aikaa vähintään 20 minuuttia. Nopea hotkiminen aikapaineessa häiritsee siten kylläisyyden tuntemuksen kehittymistä ja kehon nälkä-kylläisyydentuntemusten havainnointia, jolloin lapsi voi syödä liian vähän tai liikaa omaan tarpeeseen nähden.**
- sivu 14 rivi 279 "Kouluruokailun aikainen alkamisajankohta ja ruokailuun käytettävä vähäinen aika ovat useissa kouluissa osoittautuneet hankaliksi toteuttaa" Lause kaipaa muotoilua.
- rivi 284 "Ruokailu jonotuksineen ja ruokailuineen tarvitsee riittävästi aikaa, jotta kouluruokailun terveys- ja tapakasvatuksellisten tavoitteet..." Lauseen merkitys epäselvä, tarkoitetaanko esimerkiksi **"Ruokailutapahtuma jonotuksineen..."**
- sivu 15 rivi 329 **malliaterian**
- sivu 15 rivi 337 ja 338 Ruokapalvelun tuottaja kirjoitettu kahdella eri tavalla peräkkäisissä lauseissa
- sivu 18 Kpl 3.4. **Kehittämistavoitteet:** riville 423 ...ravitsemuksen ja ruokakasvatuksen... Lisäksi kappaleeseen lisätään **Vaikuttaminen koululaisten vanhempiin: Vanhemmille tulee kertoa kouluruokailun järjestämisestä (onko vaihtoehtoja tarjolla, aamu- tai välipalaa ym.), kouluruokailun hyödyistä lapsen oppimiselle ja terveydelle, ja ohjeistaa selkeästi miten vanhemmat voivat kannustaa lapsia kouluruokailuun osallistumiseen ja puhumaan positiivisesti kouluruokailusta.**

Vanhempien ja koulun kaikkien aikuisten omiin asenteisiin vaikuttamisen merkitys on tullut esiin aiemmissa tutkimuksissa. Esimerkiksi ruokaa jakavalla henkilökunnalla on suuri merkitys lapsen haluan syödä kouluruokaa. Ruokapalveluhenkilöstö on avainasemassa ruokailuimapiirin

Kuusipalo Heli, Raulio Susanna

1.11.2022

luomisessa.

- sivu 19 rivi 450 **myös raaka-aineet**, liha vs kasvipohjaiset
- sivu 20 rivi 471 ravitsemussitoumuksessa on **ravitsemustavoitteet**
- sivu 21 rivi 510 **liharuokien määrän vähentäminen oleellista**, tämä olisi hyvä sanoittaa selkeämmin
- sivu 22 luku 4.2.2 Vastuullisten elintarvikehankintojen kriteerit on yläotsikon ekologinen vastuullisuus alla. Luvussa kuitenkin laajasti eri kriteereitä, joista osa kuuluisi esim. otsikon **sosiaalinen vastuullisuus** alle
- sivu 22 rivi 544 ylimääräinen sellaisia-sana
- sivu 24 kohta 4.4: Tulee huomioida selkeästi **hyvinvointitalouden näkökulma** ja pidemmän aikavälin vaikutukset talouteen.
- sivu 26 kohta 4.6 punaisen lihan vähentäminen tulee kirjata selkeästi ja liharuoissakin punaisen lihan osittainen korvaaminen ekologisesti kestävämmillä raaka-aineilla.
- sivu 26 rivi 651 **ravitsemuslaatua** tulee seurata
- sivu 26 rivi 655 pyritään eroon jaottelusta kasvisruokiin ja muihin ja puhutaan vain ruoasta
- sivu 26 rivi 659 käytetään elintarvikehankinnoissa ruuan vastuullisuutta **ja ravitsemuslaatua** lisääviä hankintakriteereitä
- sivu 26 rivi 665 varmistetaan henkilöstön riittävä ympäristö- **ja ravitsemusosaaminen** perus- ja täydennyskoulutuksilla
- sivu 30 rivi 748 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen nimi on väärin kirjoitettu

Yhteenvedona THL toteaa seuraavaa:

THL kantaa huolta siitä, että Kouluruuan kehittämisohjelma on kirjoitettu passiivissa, jolloin se ei ole kohdistettu selkeästi kenenkään vastuulle. Ohjelman toteutumisen edistämiseksi olisi tarpeen nimetä selkät vastuutahot esitetyille kehittämisohjelmille. Lisäksi THL painottaa, että kunnan päättäjät vastaavat taloudellisista resursseista kouluruuan järjestämiseksi, mikä olisi ohjelmaa kehitettäessä sanoitettava selkeästi.

Lapset syövät päiväkodeissa ja kouluissa keskimäärin 3000 ateriaa elämänsä aikana, joten niissä tarjottavalla ruoalla on merkittävä fyysinen ja kasvatuksellinen vaikutus. Taloudellinen panostaminen kouluruokailuun on panostamista terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn, minkä taloudelliset hyödyt eivät näy heti vaan vasta viiveellä. Hyvinvointitalous on sitä, että investoidaan asioihin, jotka vahvistavat hyvinvoinnin edellytyksiä ja terveyttä siten, että panosten hyödyt näkyvät tulevaisuudessa. Lopuksi toteamme, että kuntalain mukaisesti kunta vastaa asukkaiden terveyden edistämisestä, jossa kouluruualla ja ruokakasvatuksella on keskeinen rooli.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Mika Salminen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 2 pages before this page

Dokumentet inneholder 2 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 2 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 2 sider før denne side

Detta dokument innehåller 2 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende